

UITNODIGING

Openbare verdediging tot
het behalen van de academische graad van

DOCTOR IN DE ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

van Roland Iwan Lutkens

“Essays on non-welfaristic redistribution”

Promotor: Prof.dr. Dirk Van de gaer

Woensdag 21 december 2005 om 17 uur
in “Het Pand”, zaal Rector Blancquaert,
Onderbergen 1 te Gent

EXAMENCOMMISSIE

Prof.dr. Roland Paemeleire
Decaan-Voorzitter, Universiteit Gent

Prof.dr. Eddy Omev
Academisch Secretaris, Universiteit Gent

Prof.dr. Dirk Van de gaer
Promotor, Universiteit Gent

Prof.dr. Geert Dhaene
Katholieke Universiteit Leuven

Prof.dr. Marc Fleurbaey
CNRS-CERSES & IDEP

Prof.dr. Freddy Heylen
Universiteit Gent

Prof.dr. François Maniquet
CORE
Université Catholique de Louvain

Prof.dr. Glenn Rayp
Universiteit Gent

Prof.dr. Erik Schokkaert
Katholieke Universiteit Leuven

Voorstelling van het proefschrift

Meningen verschillen sterk over de wijze waarop de overheid inkomensbelastingen moet heffen en de opbrengsten ervan moet herverdelen om de kloof tussen rijk en arm te verkleinen. Mensen die vinden dat economisch succes en de daarmee samenhangende hoge verloning voornamelijk afhangen van factoren zoals inzet, ondernemingszin, flexibiliteit en mobiliteit zijn vaak gekant tegen herverdeling. Daartegenover staan de voorstanders die geloven dat inkomensverschillen voornamelijk het gevolg zijn van verschillen in geslacht, nationaliteit, familiale achtergrond of aangeboren intelligentie. Kortom, persoonlijke verantwoordelijkheid en compensatiefactoren dienen op een verschillende manier in rekening te worden genomen bij het ontwerpen van een rechtvaardig herverdelingsmechanisme. Idealiter zouden enkel en alleen inkomensverschillen ten gevolge van compensatiefactoren moeten worden weggewerkt. Helaas, inefficiënties ontstaan daar de overheid haar belastingen enkel kan baseren op de inkomens zelf en niet op de achterliggende factoren omdat ze deze niet observeert. Desalniettemin kunnen uit een diepgaand onderzoek naar de eigenschappen van een optimaal herverdelingsmechanisme —het onderwerp van dit proefschrift— lessen getrokken worden die bijdragen tot het implementeren van een meer rechtvaardig belastingstelsel.

Uit de bestaande literatuur weten we dat, zelfs wanneer de overheid alle verantwoordelijkheids- en compensatiefactoren zou kennen, er in de meeste gevallen geen enkel herverdelingsmechanisme bestaat dat enkel en alleen door compensatiefactoren veroorzaakte inkomensverschillen uitvlakt. Er ontstaat bijgevolg een tweedeling en een moeilijke normatieve keuze dringt zich op: kiezen we voor een herverdelingsmechanisme dat behoort tot 1) de groep die gericht is op compensatie en daardoor verantwoordelijkheid te weinig beloont ofwel 2) de groep die alle door verantwoordelijkheid veroorzaakte inkomensverschillen in stand houdt en daardoor te weinig compenseert. In een eerste hoofdstuk onderzoeken we welke gevolgen deze keuze heeft op de uiteindelijke inkomensverdeling in de maatschappij. We tonen bijvoorbeeld aan dat sommige mechanismen uit de eerste groep de kloof tussen rijk en arm aanzienlijk kunnen verkleinen en dat sommige mechanismen uit de tweede groep een deel van de bevolking sterk onder de armoedegrens kunnen duwen.

Het is genoegzaam bekend dat, in onze moderne sociale welvaartsstaat, de incentieven voor sommigen om effectief te gaan werken danig worden verkleind. Onze tweede bijdrage spitst zich toe op dit actueel beleidsprobleem. We stellen de vraag of het rechtvaardig zou zijn om de laagste arbeidsinkomens in de maatschappij —denk bijvoorbeeld aan mensen die werken aan een minimumloon— vrij te stellen van belastingen en zelfs, nog sterker, te voorzien van een subsidie. Daarbij dient men echter rekening te houden dat deze ingreep, om budgettaire redenen, ten koste kan gaan van lagere werkloosheidsuitkeringen. Onze analyse wijst uit dat het antwoord op deze vraag in belangrijke mate bepaald wordt door de conjunctuur. Slechts in goede tijden met lage onvrijwillige werkloosheid kan een dergelijke hervorming verdedigd worden vanuit een standpunt van rechtvaardigheid.

Het laatste hoofdstuk is sterk methodologisch van aard. We tonen aan dat de analyse rondom rechtvaardige inkomensherverdeling sterke analogieën vertoont met de theoretische literatuur rondom verdelingsproblemen waarin alle individuen samen een groter deel opeisen dan datgene wat effectief verdeeld kan worden (denk bijvoorbeeld aan faillissementen of echtscheidingen). We integreren het concept van minimale rechten: het minimaal recht van een individu is het gedeelte dat alle anderen op basis van hun eigen eisen aan hem of haar toekennen. We wenden minimale rechten aan om het proefschrift te beëindigen met de introductie van een nieuwe familie van rechtvaardige herverdelingsmechanismen. Deze mechanismen zijn voornamelijk gericht op compensatie en herverdelen inkomens zodanig dat verantwoordelijkheid pas beloond wordt wanneer iedereen daarmee instemt.

Curriculum Vitae

Roland Iwan Luttens (°Gent, 1979) behaalde in 2001 de graad van licentiaat in de Economische Wetenschappen aan de Universiteit Gent en in 2002 de graad van 'Master of Science in Economics' aan de Katholieke Universiteit Leuven. Gefinancierd door het 'Interuniversity Attraction Poles' (IAP) programma is hij vanaf januari 2002 als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de vakgroep Sociale Economie van de Universiteit Gent. Sedert september 2005 is hij er aangesteld als assistent. Zijn onderzoeksdomein situeert zich in de normatieve publieke economie en de sociale keuzetheorie. Bijzondere interesse gaat naar het integreren van rechtvaardigheidsprincipes in de optimale herverdeling van inkomens. Hij presenteerde op verschillende internationale conferenties en publiceerde in *Mathematical Social Sciences* en *Social Choice and Welfare* (te verschijnen).